

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2007-2008

4 februari 2008

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Jan Peumans en Frans Peeters, mevrouw Vera Van der Borgh
en de heren Flor Koninckx, Bart Caron en Mark Demesmaeker –**

**betreffende de erkenning van het georganiseerde carnaval in Vlaanderen
als waardevolle en belangrijke cultuurvorm
en meer bepaald als immaterieel cultureel erfgoed**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heren Kris Van Dijck en Patrick De Klerck**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Werner Marginet,
mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Wim Van Dijck;

de heren Carl Decaluwe, Dirk de Kort, Paul Delva, Johan
Verstreken;

de dames Margriet Hermans, Laurence Libert, de heer
Herman Schueremans;

mevrouw Els Robeyns, de heren Dany Vandenbossche, Jo
Vermeulen.

Plaatsvervangers:

de dames Hilde De Lobel, Marijke Dillen, de heren Pieter
Huybrechts, Stefaan Sintobin, Frans Wymeersch;

de dames Martine Fournier, Sabine Poleyn, Tinne Rombouts,
de heer Johan Sauwens;

de heren Karlos Callens, Marnic De Meulemeester, Hans
Schoofs;

de heren Bart Caron, Chokri Mahassine, André Van
Nieuwkerke.

Toegevoegde leden:

de heer Piet De Bruyn;

de heer Jos Stassen.

Zie:

1442 (2007-2008)

– Nr. 1: Voorstel van resolutie

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media behandelde op 31 januari 2008 het voorstel van resolutie betreffende de erkenning van het georganiseerde carnaval in Vlaanderen als waardevolle en belangrijke cultuurvorm en meer bepaald als immaterieel cultureel erfgoed.

Aangezien het op 31 januari gedichtendag is, wordt door verschillende commissieleden een gedicht voorgedragen.

1. Toelichting van het voorstel van resolutie

De heer *Jan Peumans* leest het gedicht Voetbalmatch van Paul Van Ostaijen voor.

Hip Hip Hoe

Hoe
Hoe

Sienjaal!

Knallende voeten
Paarswitte lijnen en roodzwarte

Herauten

Duikt de bal op
Sliert een waaier van zand
Losbrekend patos
Witte wegen: lijnen van spelend licht
Ritmus van de alomvattende wellust

Lopen lopen
Slechts met het ene doel
Half back
en center
Bots!

Terreinwinst
Ekstaze

Op de tribunes
elektrische innerlikheid
Ongeduld
Valt de bijl! ...

Aarzelen de spelers?
De grootste vreugd is winnen of sterven

Psyche:
Oprukken oprukken
Marsj van het stormbataljon
Vooruit vooruit

Fatum simfonie
Eén ritme

Saamgedrongen in een hoek
Bliksem die flitst
Autosireen

Goal! ! !

De voornaamste verdienste voor het voorstel van resolutie schrijft de heer Peumans toe aan de heer Jef Langenaken, Limburger en voorzitter van FEN-Vlaanderen, de Federatie van Europese Narren. Het is een overkoepelende organisatie die ongeveer 450 carnavalsverenigingen verenigt. De heer Langenaken is al 22 jaar een fervent voorvechter van de erkenning van carnaval als volkscultuur, zonder enige financiële of materiële verbintenis. In het blad van de FEN uit de heer Langenaken zich ook heel kritisch ten aanzien van te commerciële uitingen van carnaval. Er zijn immers nog streken in Vlaanderen, Nederlands Limburg, Duitstalig België en het Rijnland, waar carnaval op een traditionele manier wordt gevierd.

De heer Peumans dankt de mede-indieners die snel bereid waren om het voorstel van resolutie te steunen. Dit gaat uit van een erkenning van carnaval als immaterieel cultureel erfgoed, zoals bedoeld in de UNESCO-conventie van 17 oktober 2003. Deze conventie is bij decreet van 10 februari 2006 ook door het Vlaams Parlement goedgekeurd. De heer Peumans weet dat sommigen carnaval als een laagbij-de-grondse activiteit zien, maar benadrukt dat het op vele plaatsen nog steeds een echte uiting van volkscultuur is. Sommige kranten stonden positief tegenover het initiatief. Andere kranten vonden het minder interessant.

In eerste instantie gaat het voorstel van resolutie over een beleidserkenning als reactie op de neerbui-gendheid en die past in de verbreding en verruiming van het cultuurbegrip en de versterking van de participatie die ook de rode draad vormt in het beleid van de minister van Cultuur. De minister heeft in de pers reeds bekendgemaakt dat hij de vraag om erkenning steunt en heeft bovendien meteen ook subsidies aangekondigd. Dat heeft bij de pers en betrokkenen geleid tot enige verwarring en het heeft ook valse verwachtingen uitgelokt. Er was sprake van subsidies die de lokale overheden zouden kunnen opnemen in de lokale erfgoedconvenants, zodat een aantal middelen naar carnavalsverenigingen zou kunnen vloeien. Als ze voldoen aan de voorwaarden zoals opgenomen in het aangekondigde Erfgoeddecreet, zou er zelfs sprake kunnen zijn van rechtstreekse projectsubsidies. Via het blad van de FEN is intussen echter duidelijk gemaakt wat kan en wat niet kan.

De FEN en de minister van Cultuur hebben inmiddels overleg gepleegd. De FEN zou nagaan op welke manier de koepelvereniging Vlaanderen en haar werking als ondersteunende koepel voor de lokale carnavalsgroeperingen en als bewaarder en bewaker van het carnavalserfgoed, past binnen het nieuwe Erfgoeddecreet. Daaruit zou moeten blijken hoe er desgevallend gesubsidieerd kan worden. De heer Peumans drukt de hoop uit dat dit inderdaad kan, gelet op het waardevolle werk dat de vereniging doet. Er zijn trouwens verschillende opties en reeds enkele lopende afspraken. Naast de subsidiëring via de erfgoedconvenant en de projectmatige ondersteuning, is er ook nog de mogelijkheid van structurele ondersteuning, indien voldaan wordt aan de bepalingen van de overeenstemmende decreten.

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t sluit zich aan bij de woorden van de heer Peumans. Voor ze haar uiteenzetting begint leest ze eerst het gedicht Nieuwstad van Bart Moeyaert.

Ik was bezoek dat langer bleef en anders sprak,
maar ik misstond niet in de kamer. Een beetje
een schemerlamp die op den duur de sleutel kreeg.
Ik deed niet ongezellig, en in mijn buurt was het
aan tafel minder leeg. Maar nog liet niemand na
mij af en toe te wijzen op mijn tong, mijn grond.
Dan noemden ze mij onverwacht weer anderman
en zonden mij naar huis, terwijl ik juist begon
te wennen aan de lucht en onderhand ook dacht
dat ik een hart veroverd had. Maar niets was
minder waar dan dat. Op tijd en stond werd
naar mijn stoel gekeken, gepolst of ik al wortel
schoot. Ik hield mijn mond en vond het krassen
van de meeuwen geen goed teken. Hoe kwam
het dat ik binnen zat en tegelijk nog buiten stond.

Mevrouw van der Borgh stelt dat carnaval als volkscultuurgebeuren zeker behoort tot het immaterieel cultureel erfgoed met al zijn gebruiken, stoeten en rituelen. De erkenning van het carnaval van Binche als een van de meesterwerken van het immaterieel erfgoed van de mensheid, heeft carnaval als dusdanig nog meer in beeld gebracht. De traditionele en populaire volksevenementen werden te lang aanzien als een minderwaardige cultuurvorm. Het belang ervan moet worden gezien als een terugverwijzing naar de roots van iedereen in de samenleving. Het is erfgoed waarmee mensen zich identificeren. Dat is het kader waarbinnen carnaval zijn plaats als immaterieel cultureel erfgoed moet vinden. De erkenning is een signaal aan de UNESCO.

Carnaval is een eeuwenoude en wereldwijd verbreide traditie die mee is geëvolueerd naar vorm en inhoud. Mevrouw Van der Borgh stelt dat in Aalst voor het eerst een carnavalstoet door de straten trok in 1851. Pas in 1923 vond de eerste officiële carna-

valstoet er plaats. Het georganiseerde carnaval is een breed gedragen en levend volksgebruik in Vlaanderen. Talrijke verenigingen en vrijwilligers staan daarvoor in, en sinds 1976 bestaat de koepelvereniging FEN.

Volgens mevrouw Van der Borgh verdient carnaval als waardevol Vlaams volksfeest van overheidswege respect en bescherming. Jaarlijks wordt het gevierd door vele honderdduizenden Vlamingen. Aalst is de Vlaamse carnavalstad bij uitstek, en de stad houdt van haar carnaval. Ze illustreert dit door te verwijzen naar het radioprogramma van Radio 2 dat in 2007 een competitie heeft ingericht onder luisteraars van de Vlaamse provincies om een kandidaat voor te dragen voor het achtste wereldwonder. Aalst Carnaval was de Oost-Vlaamse finalist, die het echter net niet haalde.

Met het voorliggende voorstel van resolutie wordt carnaval formeel erkent. Het vervolg zal een erfgoedconvenant zijn tussen de lokale besturen en de Vlaamse overheid. De spreker hoopt dat de commissie eenparig het voorstel van resolutie zal steunen om een positief signaal te geven aan de vele duizenden deelnemers aan het carnavalsfeest.

2. Algemene bespreking

De heer *Karim Van Overmeire* verklaart dat Vlaams Belang het voorstel van resolutie zal goedkeuren, doch betreurt dat het werd uitgesloten van medeondertekening. Hij heeft de tekst grondig doorgenomen en mist nog enkele accenten.

Het is belangrijk te onderstrepen dat over de oorsprong van carnaval de meningen verdeeld zijn en dat er ook ontzettend veel streekgebonden varianten zijn. Bovendien is het bij uitstek een Europees gebeuren, aangezien het verder alleen nog teruggevonden wordt in gebieden waar afstammelingen van Europeanen wonen. De Vlaamse variant heeft natuurlijk een eigen identiteit.

De spreker twijfelt eraan of carnaval pas is doorgebroken vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw. Daarvoor zijn heel wat elementen terug te vinden in Aalst. Het zou dus niet een soort van antimilitaristisch evenement zijn dat is overgewaaid uit het Rijnland.

De heer Van Overmeire heeft ter zake enig spoorwerk verricht en deelt zijn bevindingen mee. De lijn van carnaval kan worden doorgetrokken tot in de middeleeuwen, maar dat gaat terug op de heidense tijden, met onder andere het verkleed door de stad trekken in praalwagens. In Aalst trok voor het eerst een stoet door de straten in 1851 en de eerste ver-

kleedpartijen dateren al van 1733. Vanaf het einde van de 18de eeuw liep dat blijkbaar wat uit de hand en heeft de overheid dat teruggeschroefd en zoveel als mogelijk onderdrukt. De eerste officiële stoet in Aalst dateert van 1923. Daarvoor waren er op zijn minst al achttien zogenaamde cavalcades door de straten getrokken en de heer Van Overmeire trekt daarom in twijfel dat Herenthout, dat sinds 1892 een carnavalstoet heeft, de oudste stoet heeft. Het lid heeft ook gelezen dat voormalig minister van Nederlandse Cultuur Rika De Backer in 1978 dit bevestigde als officieel geldend, tot een andere stad kan bewijzen dat er een oudere carnavalstoet is.

Wat het lid evenmin terugvindt is dat carnaval naast humoristisch en satirisch, ook de hoogmis is van de vrije meningsuiting. De politieke machthebbers dragen dan bijna formeel de macht voor enkele dagen over aan prins carnaval. In die periode kan met alles en iedereen gelachen worden. Dat doet men dan het liefst met de personen en instellingen die men anders met respect moet bejegenen. Dat gebeurt soms fijnzinnig en subtiel, maar vaak ook niet. Hoe dan ook zijn de betrokken politici er trots op dat ze in de stoet voorkomen. Het lid onderstreept dat precies dit element niet in alle beschavingen en culturen even evident is, en verwijst naar de brief van de ambassadeur van Saoedi-Arabië van 2005, waarin hij zijn beklag deed over de manier waarop moslims in de stoet werden voorgesteld, en omdat er een maquette van een moskee werd meegevoerd. Hij vroeg om excuses en maatregelen en ook dat de schuldigen zouden worden bestraft. Dat wijst op een duidelijk mentaliteitsverschil. Carnaval kent bij ons zo goed al geen beperkingen, maar wordt door andere culturen vaak als choquerend ervaren.

De heer Van Overmeire leest in het voorstel van resolutie dat een ander probleem de vervreemding is, vooral dan in de steden, en veronderstelt dat dit verwijst naar het feit dat er precies in de steden hele populaties voorkomen van mensen die inderdaad absoluut niet vertrouwd zijn met carnaval. Vervolgens benadrukt de spreker dat carnaval géén vastgeroeste folklore is, maar een levend volksgebruik dat zijn oorsprong in tradities vindt, maar doorheen de tijd verandert van vorm, inhoud en functie. Daarvoor verwijst hij naar het jaarlijks terugkerende debat in Aalst over hoe de stoet eruit zal zien. Hij legt ook de nadruk op de sociale functie van carnaval. Duizenden mensen zijn een heel jaar bezig met carnaval in diverse verenigingen. Dat draagt bij aan het sociale weefsel, aan het gevoel van samenhang en aan een zekere identiteit. Dat is van onschatbare waarde.

Ten slotte gaat de heer Van Overmeire nog in op het typisch rebelse, anarchistische en chaotische van carnaval. Hij stelt dat er vooral een allergische reactie is op betutteling of organisatievormen die van

boven af worden opgelegd, zelfs al zou men de wortel van de subsidiëring voor de neus van carnavalisten hangen. Het is prima als het voorstel van resolutie inderdaad gaat over een formele erkenning van carnaval. Mocht het een aanleiding zijn om zich actief bezig te houden met de organisatie van carnaval, dan lijkt het hem af te raden.

De heer *Jo Vermeulen* bekent dat hij niet echt een carnavaalsmens is, maar het boeit hem wel. Hij leest het gedicht Schuttersstuk voor van Lucebert.

een zeldzame plek en een uniek oog
overal wimpels vlaggen triomfbogen
en een overvloed aan eten voor een gaar gemoed

duizend kraaltjes vet ogen op de soep
veel geduivel tussen de patatten
en struif stijft het hooi

in een plensbui gaan wij naar buiten
fluiten in dichtgestoven doolhoven
berooit op weg naar het paradijs

de hele snakerij staat er nauwkeurig op
geen haartje krommer dan mocht
men hoort het konkelfoezen in het zadel

op de zwarte achtergrond wat roodmoes
kleurt de helden de golfbrekers een en twee
in de bloedzee die de blik voorgoed verruimt

in de hemel hard grijswit een stapelwolk
als stopverf op de gebarsten knapzak
men spreekt keukenfrans commandant is pruimedant

zwijgend maakt een ieder zich van kant
na de paradedis is men uitgezongen en stijgt
boven zijn kruis uit naar een beter land

De heer *Frans Peeters* beaamt dat het buiten kijf staat dat carnaval als levend volksgebruik en cultuurvorm om erkenning vraagt als immaterieel cultureel erfgoed. Hij stelt dat iedereen wel een georganiseerde carnavalsvereniging kent. Hij verwijst naar de mensen daarachter en onderstreept daarmee de factor van laagdrempeligheid en participatie. Er zijn immers vriendenkringen, buurten en straten die zich organiseren om een praalwagen te bouwen, en dat vult de sociale functie in. Hij refereert aan de gefinancierde straatbarbecues en stelt dat de diepgang van de binding voor carnaval veel intensiever is. Bovendien bevordert dat het sociale en culturele karakter. De erkenning geeft volgens hem vooral een signaal aan de verenigingen en vrijwilligers.

De heer *Patrick De Klerck* wijst erop dat in Blankenberge de carnavalstraditie in de 15de eeuw is ontstaan uit de visserijtraditie. De stoet dateert uit de

19de eeuw. Hij stelt dat hij als schepen van Carnaval het gebeuren vooral ervaart als een sociaal evenement. Het brengt cohesie in de diverse wijken van de stad. De grote participatie vindt hij bijzonder goed, net als het feit dat dan de draak wordt gestoken met de lokale politici, die dit kunnen beschouwen als een bezinningsmoment.

De heer *Jan Peumans* verwijst naar de tussenkomst van de heer Van Overmeire en erkent dat de toelichting van het voorstel van resolutie zeer beknopt is, maar dat was ook zo bedoeld. Het voorstel van resolutie heeft immers niet de pretentie om een volledig historisch overzicht te geven. Het is de bedoeling om in samenwerking met de VIA-archieffcentra een wetenschappelijk onderbouwde studie te maken van de carnavalsgeschiedenis in Vlaanderen en omgeving. Met minister Anciaux wordt de projectmatige ondersteuning besproken. Dit project zal natuurlijk ook aandacht hebben voor de lokale accenten, want het verhaal van Aalst is natuurlijk anders dan dat van de Voerstreek of Limburg. De heer Peumans vermoedt dat de FEN deze evolutie met een dubbel vergrootglas zal volgen en hoopt dat hun opmerkingen zullen worden meegenomen in een projectmatige aanpak.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende de erkenning van het georganiseerde carnaval in Vlaanderen als waardevolle en belangrijke cultuurvorm en meer bepaald als immaterieel cultureel erfgoed, wordt unaniem aangenomen met 9 stemmen.

De verslaggevers,

Kris VAN DIJCK
Patrick DE KLERCK

De voorzitter,

Dany
VANDENBOSSCHE
